

УДК 82.09:821.162.1

UDC

DOI: 10.17223/18572685/67/15

Гуцульська «Весна народів» Каєтана Абгаровича: дискурс пограниччя як стану свідомості культури

І.Я. Микитин¹, С.М. Луцак², О.А. Федорова³

Івано-Франківський національний медичний університет
Україна, 76018, Івано-Франківськ, вул. Галицька, 2

¹ E-mail: mikitin@ifnmu.edu.ua

² E-mail: sv.lutsak@gmail.com

³ E-mail: olexandrafedorova@gmail.com

Авторське резюме

Стаття присвячена літературознавчому дослідженню карпатського вияву історичних подій так званої «Весни народів» (1848–1849 рр.) на основі оповідання «При мисливському вогнищі» зі збірки «Русини» польського письменника вірменського походження кінця XIX – початку XX ст. Каєтана Абгаровича (Абгара-Солтана). Зосереджено увагу на дискурсі пограниччя як стану свідомості культури – «своєї» з перспективи польського автора і гуцульської – «іншої» в ракурсі імагологічного відображення суспільних настроїв XIX ст. Окреслено особливості екзистенції карпатського суспільства в період до «Весни народів» як виміру культурного пограниччя польського, гуцульського, німецького, єврейського, ромського етносів, що співіснували у повсякденні, зберігаючи незмінними свої фундаментальні цінності. Увиразнено ситуацію буття гуцульської спільноти у безумовній акцептації горянами австрійського імперативу, моделі сусідства з поляками, довірливих відносинах із ромами, проте інфернальному вияві міфологізації німецької спільноти в особі локального урядника та його оточення. Прослідковано особливості гуцульської рецепції новин про повстання проти Габсбургів поза Карпатами та розгортання революційних подій місцевої «дивної весни» у площині протистояння горян із місцевою владою на час перебування на гірських теренах збунтованого проти австрійського цісаря угорського війська. Проаналізовано вплив революційних подій на гуцульську спільноту, зокрема у площині усвідомлення культурної ідентичності гуцула як представника окремого етносу з власною історією опору в форматі опиришківства, «іншим», незвичним для поляків етнокраєвидом, аксіологією та онтологією. Підсу-

мовано, що Каєтан Абгарович в оповіданні «При мисливському вогнищі» творить літературну версію подій «Весни народів» у Карпатах, пропонуючи новий погляд на питання взаємовідносин «свого» та «іншого» з позиції діалогу.

Ключові слова: польська література, Весна народів, Гуцульщина, креси, культурне пограниччя, культурна ідентичність, гуцули.

Гуцульская «Весна народов» Каэтана Абгаровича: дискурс пограничья как состояния сознания культуры

И.Я. Микитин¹, С.Н. Луцак², А.А. Фёдорова³

Ивано-Франковский национальный медицинский университет
Украина, 76018, Ивано-Франковск, ул. Галицкая, 2

¹ E-mail: mikitin@ifnmu.edu.ua

² E-mail: sv.lutsak@gmail.com

³ E-mail: olexandrafedorova@gmail.com

Авторское резюме

Приводится литературоведческое исследование карпатского проявления исторических событий так называемой «Весны народов» (1848–1849 гг.) на основе рассказа «У охотничьего костра» из сборника «Русины» польского писателя армянского происхождения конца XIX – начала XX в. Каэтана Абгаровича (Абгара-Солтана). Внимание сфокусировано на дискурсе пограничья, как состояния сознания культуры – «своей» с перспективы польского автора и гуцульской – «иной» в ракурсе имагологического отражения общественных настроений XIX в. Определены особенности экзистенции карпатского общества в период до «Весны народов», как измерения культурного пограничья польского, гуцульского, немецкого, еврейского, цыганского этносов, которые сосуществовали в повседневности, сохраняя неизменными свои фундаментальные ценности. Очерчена ситуация бытия гуцульского сообщества в безусловной акцептации горцами австрийского императива, модели соседства с поляками, доверительных отношений с цыганами, однако инфернальном проявлении мифологизации немецкого этноса в лице локального урядника и его окружения. Исследуются особенности гуцульской рецепции новостей о восстании против Габсбургов за пределами Карпат и развертывания революционных событий местной «странной весны» в ситуации противостояния горцев с местными властями во время

пребывания на горных просторах взбунтовавшегося против австрийского императора венгерского войска. Проанализировано влияние революционных событий на гуцульское сообщество, в частности в контексте осознания культурной идентичности гуцула, как представителя отдельного этноса с собственной историей сопротивления в формате опрышковского движения, «иным», необычным для поляков культурным пейзажем, аксиологией и онтологией. Подытожено, что Каетан Абгарович в рассказе «У охотничьего костра» создает литературную версию событий «Весны народов» в Карпатах, предлагая новый взгляд на вопросы взаимоотношений «своего» и «иного» с позиции диалога.

Ключевые слова: польская литература, Весна народов, Гуцульщина, кресы, культурное пограничье, культурная идентичность, гуцулы.

The Hutsul Springtime of Nations by Kajetan Abgarowicz: the discourse of the borderland as a state of culture awareness

I.Y. Mykytyn¹, S.M. Lutsak², O.A. Fedorova³

Ivano-Frankivsk National Medical University

2 Halytska Street, Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine

¹ E-mail: mikitin@ifnmu.edu.ua

² E-mail: sv.lutsak@gmail.com

³ E-mail: olexandrafedorova@gmail.com

Abstract

This literary study of the Carpathian manifestation of The Springtime of Nations (1848–1849) is based on the short story “At the Hunting Campfire” from the collection “Rusini” [The Rusins] by Kajetan Abgarowicz (Abgar-Soltan), a Polish writer of Armenian descent of the late 19th – early 20th century. The imagological reflection of public sentiments of the 19th century is analysed through the lens of the discourse of the borderland as a state of culture awareness: the Polish (“ours” from the perspective of the Polish author) and “theirs” (i.e. Hutsul). The authors determine the Carpathian society before The Springtime of Nations as cultural borderlands of the Polish, Hutsul, German, Jewish, and Gypsy ethnic groups coexisted in daily life, with their fundamental values unchanged. They argue that the Hutsul community unconditionally accepted the imperative of the Austrian highlanders, the model of neighborhood with the Poles, and

trusting relations with the gypsies, but infernally mythologized of the Germans in the person of the local officer and his entourage. The focus is placed on the peculiarities of the Hutsul reception of news about the uprising against the Habsburgs outside the Carpathians and the development of the revolutionary events of the local "strange spring" in the context of the confrontation between the highlanders and the local authorities during the Carpathian stay of the Hungarian army, which rebelled against the Austrian emperor. The impact of revolutionary events on the Hutsul community is analyzed within their cultural identity awareness as of representatives of a separate ethnic group with its own history of resistance in in the context of opryshoks, an unusual, non-Polish cultural landscape, axiology, and ontology. In his "At the Hunting Campfire", Kajetan Abgarowicz creates a literary version of the The Springtime of Nations in the Carpathians, with a new look on the dialogue in the relationship between "our" and "their" cultural universes.

Keywords: Polish literature, The Springtime of Nations, Hutsul region, kresy, cultural borderland, cultural identity, Hutsuls.

В сучасному літературознавстві феномен культурного пограниччя постає складним явищем, що репрезентує погляд на світ у його палімпсестному вияві. Вимір буття «поміж» полівалентно увиразнює особливу діалогічну сутність культури, виявлену в площині взаємодії "свого" та «іншого». Відповідно до позиції К. Куявінської-Кортні, «культура не тільки творить саму себе, але й надає значення дійсності, яка своєю чергою такою її визначає» (тут і далі пер. з пол. наш. – *Авт.*) [27: X]. У ситуації культурного пограниччя письменство як одна із багатьох мов культури може брати на себе своєрідну компенсаторну функцію, що виражена у творчому моделюванні бажаної для спільноти ситуації задля збереження культурної ідентичності у ситуації загрози. Польська дослідниця М. Домбровська-Партика пояснює: «Література, яка екзистує в деякій мірі замість цілого спектру спеціальних дискурсів, що обслуговують різноманітні сфери життя колективності, є в цьому (пограничному. – *Авт.*) просторі чимось у вигляді хліба людських умислів» [19: 9]. Письменство українсько-польського пограниччя цілком віддзеркалює такий інтелектуальний вимір, якому властива множинність поглядів на «центр» та «периферію», «своє» та «інше», конфронтація яких особливо загострена й в іншому смисловому ключі – у площинах поміж «високою» та «масовою» літературами з акцентом на другосортність останньої з перспективи «центру». Невідповідність канонічним схемам, яка відрізняє «масову» літературу, має свою перевагу, оскільки відкриває новий пласт прихованих значень і смислів, закорінених на пограниччі. У такому ракурсі цікавою для

дослідження постає творчість польського письменника вірменського походження Каєтана Абгаровича, що, на думку польської дослідниці К. Дронг, «є не тільки дзеркалом епохи, але і белетристичною відповіддю на суперечність та складність галицького світу другої половини XIX століття» [20: 9]. Така відповідь особливо цінна тим, що ілюструє дійсність, як вона є, увиразнюючи те, що залишилося поза увагою «високої» літератури Генрика Сенкевича, Болеслава Пруса, Елізи Ожешко.

Каєтан Абгарович (1856–1909) відомий у письменстві під псевдонімом Абгар-Солтан. На сьогодні його прозові твори вважають яскравими зразками польської «кресової» літератури кінця XIX – початку XX ст., що за життя митця були надзвичайно популярними в читацьких колах поляків Галичини, а отже, формували уявлення спільноти про дійсність на «кресах» та репрезентували своєрідні ціннісні орієнтири польського етносу у сприйнятті «себе» та «інших». Незважаючи на забуття постаті автора після смерті, в польському літературознавстві кінця XX – початку XXI ст. тексти Каєтана Абгаровича стали об'єктом наукового дослідження у контексті вивчення «кресової» спадщини (Б. Гадачек [24], Я.А. Хороши [18]), реінтерпретації популярної літератури з перспективи гетерогенності письменства (С. Ульяш [29]), аналізу проблематики галицького етнічного, народного та суспільного тиглю (К. Дронг [20]), опрацювання гендерних питань (К. Глінянович [23]). В українському літературознавстві дослідження художніх здобутків поляка представлене критичним відгуком І. Франка на збірку оповідань Абгара-Солтана «Русини» [14], кількома біографічними замітками В. Полека [10; 11], дослідженням нарису Каєтана Абгаровича про життя і творчість Юрія Федьковича «Осип-Юрій Федькович – руський народний поет на Буковині» в опрацюванні М.І. Юрійчука та Л.А. Івашкевич [16], а також Л.М. Ковалець [4]. Топос Гуцульщини у творчості Каєтана Абгаровича та Юрія Федьковича опрацьований І.Я. Микитин [7–9]. Окреслений проблемний спектр досліджень творчості польського митця тільки опосередковано стосується питання аналізу ключових історичних подій у вимірі пограниччя та їхнього впливу на формування культурної свідомості через літературні тексти, а саме: вивчення дискурсу Абгаровичевого «гуцульського» пограниччя як стану свідомості культури – і «своєї» польської з перспективи автора, і гуцульської – «іншої» як імагологічного відображення суспільних настроїв XIX ст. у контексті подій так званої «Весни народів» 1848–1849 рр. на матеріалі оповідання польського письменника «При мисливському вогнищі» зі збірки «Русини» (1893).

В центрі нашого дослідження – Гуцульщина, що, відповідно до концепції історико-етнографічного районування С.Г. Суляка, «населена

гуцулами (однією з етнічних груп русинів), займає північно-східну частину українських Карпат в межах Галичини, Буковини, Закарпаття і румунського Марамуреша» (пер. з рос. – О.Ф.) [12: 290]. Такий акцент в означенні меж Гуцульщини важливий у врахуванні внутрішнього поділу Карпат на галицьку, буковинську та угорську (закарпатську) частини, що співвіднесені з контактними площинами відповідних етнографічних районів, уособлюючи неоднорідність гуцульської культури. Кастан Абгарович у прозовому творі «При мисливському вогнищі» змальовує світ саме галицьких горян, ідентичність яких розвивалася в нетотожних з іншими гуцульськими вимірами історичних умовах. Тому в художній інтерпретації Гуцульщини польського письменника ключовим є врахування історико-культурного дискурсу Галичини «габсбурзьких» часів з осердям у XIX ст., зокрема культурних міфів, стереотипів, ціннісних орієнтирів, що витворювали особливу ауру життя на карпатському пограниччі, а передусім усвідомлення Абгаровичем Карпатських гір як своєї рідної межі польських «кресів».

У світосприйнятті письменника і його польської спільноти Карпатські гори належали до «східних кресів» – теренів Речі Посполитої, що після третього поділу Польщі 1795 р. перестала існувати. Ці пограничні землі ще за часів першого поділу Польщі у 1772 р. відійшли до Габсбурзької імперії в склад адміністративно-територіальної одиниці під назвою «Королівство Галичини та Володимирії з великим князівством Краківським і князівствами Освенцима і Затору», проте в свідомості поляків багатьох поколінь вони міфологізувались до рівня «втраченої Аркадії» як місця початків польськості. У випадку Кастана Абгаровича міфотворчість забезпечувала своєрідне «переживання» приналежності до спільного культурного універсуму, що було необхідне для збереження польської присутності на «кресах» в часи втрати державності. Під призвою полоноцентризму вірменин за походженням й змальовує Гуцульщину, проте акцентує на відмінних порівняно зі звичними для поляків з «рівнин» стилі життя, цінностях, природі, що в житті мешканців Карпатських гір уособлювали «малу вітчизну». Відповідно, за словами польського літературознавця Ст. Ульяша про особливе трактування пограниччя, що являє собою «різновид антропосу, який посідає власну онтологію, власний "центральный краєвид", власну ідентичність і власну аксіологію» [30: 9], гуцульський край уособлював «інший» вимір пограничності, де поряд функціонували різні культурні системи, зокрема гуцульський і польський універсуми, що співіснували на спільній території поряд з німецьким, єврейським, вірменським, ромським «паралельними» світами, взаємодіючи між собою у повсякденні. У візії гуцульської етнічної спільноти польський культурний світ, як і інші етнічні спільноти, поставав тільки одним із

багатьох культурних універсумів карпатської мозаїки, що екзистувала в ситуації взаємодії, взаємопроникання та взаємозбагачення, проте при цьому фундаментальні цінності кожної культурної спільноти залишалися незмінними.

Власне, прозовий твір «При мисливському вогнищі» Каєтана Абгаровича вже у своїй сутності віддзеркалює культурний діалог, оскільки побудований як історія в історії, репрезентуючи польський наратив як обрамлення до гуцульського. Сюжет розпочинається своєрідними подорожніми імпресіями польського шляхтича-мисливця та митця про полювання в Карпатах на ведмеда, все ж в центрі твору – історія гуцула-провідника про часи його молодості. Письменник описує, як група мандрівників зупиняється через грозу в горах. Розбурхану під час бурі природу один з провідників – гуцул Микола Куниш – пов'язує з ревом потвор. Горянин пояснює: «Мільнерові ведмідь і пес вже радіють... і на граничній полонині, там поміж Попом-Іваном і Говерлою вискакують... Це для них рай – буря або завірюха» [17: 219]. Мисливці біля вогнища слухають розповідь-спогади старого гуцула про інфернальне походження істот, які є дітьми німецького мандатора (урядника) Мільнера і його дружини, та пов'язані зі складним для гуцулів періодом, що сягає свого апогею під час карпатської «Весни народів» 1848 р.

Ще на початку оповіді Миколи Каєтан Абгарович робить своєрідний екскурс в історію Гуцульщини до епохи Мільнера, асоційовану з абсолютною свободою гуцульського етносу як корінних мешканців Карпатських гір навіть у ситуації австрійського імперативу. Герой оповідання Микола Куниш розпочинає свою розповідь такими словами: «У нас, відколи світ був світом, відколи ці сині гори горами... панщини ніколи не було. Гуцули сиділи собі на цісарській камеральній або де-не-де на панській землі, або знову на церковних ґрунтах владик і замість роботи чинш платили, чим хто міг: хто грошима, хто худобою, бриндзою, шкірами, ремеслом і різною промисловістю. <...>. По гмінах цісарські, панські або владик мандатори панували над народом християнським, збиткувалися за своєю волею, як який міг і хотів. Але не було на цілу Чорну ріку (Чорний Черемош. – *Авт.*), на всі надграничні полонини страшнішого мандатора, ніж Мільнер... шваб проклятий на Яворнику (гірська місцевість в Карпатах. – *Авт.*)» [17: 226–227]. Гуцули «габсбурзьких» часів миряться з австрійським імперативом, навіть польським співіснуванням, проте виступають проти німецьких урядників. Абгаровичева міфологізація постатей німців у світосприйнятті гуцульської спільноти як фантастичних образів проклятих урядників, диявольських відьом і дітей абсолютного зла – надприродних чудовиськ віддзеркалює типовий стереотип

німця у світобаченні представника польської культури. «Дуже часто фіксуємо порівняння німецького колоніста до різних тварин (свині, собаки, вовка), а також до диявола», – стверджує Пш. Хаусер про сприйняття німців польською спільнотою як чужих [25: 203]. Водночас для австрійських урядовців та інтелектуалів простір австрійської провінції Галичини, частиною якої була Гуцульщина, протягом всього XIX ст. залишався «напів-Азією», куди висилали людей, що «завинили на військовій або адміністративній службі» [28: 63]

Достеменно невідомо нічого про історичність постаті Мільнера чи автентичність легенди про Мільнерових дітей, як і про задокументований перебіг подій «Весни народів» на Гуцульщині. Із перспективи Відня гірські терени примикали до Галичини та асоціювалися з цією частиною Габсбурзької імперії, але, на думку Л. Вулфа, «творення культури було переважно міським» [32: 4]. Тобто історія Галичини творилася в містах-центрах, а не на пограниччі, яким були Карпати, що пояснює відсутність удокладнених історичних відомостей про події в горах. В історичних працях С. Витвицького [1: 65] та І. Франка [13: 151] 1848 рік пов'язаний, передусім, зі скасуванням панщини. П.Р.Магочій виокремлює історію карпаторусинів без акценту на перебіг подій «Весни народів» на суто гірських територіях, узагальнивши історичний контекст в форматі Галичини, Буковини та Закарпаття [5: 393, 398], проте приділяє увагу вивченню впливу революційних подій на підкарпатських русинів в Угорщині [6: 32]. М.Домашевський в «Історії Гуцульщини» не акцентує на карпатському вияві «Весни народів», наводячи лише інформацію про повстання Лук'яна Кобилиці на Буковинській Гуцульщині [3: 76]. Тільки з праці В. Грабовецького знаємо, що велася боротьба поміж гуцулами та урядниками, а серед останніх протягом 30-х – початку 40 рр. XIX ст. особливою жорстокістю вирізнявся Герлічка та його помічник Юриштан: «У селі Устеріки, під будинком, в якому урядував Герлічка, знаходились великі пивниці-катівні, звані у народі "катушами", де мучили і вбивали спійманих опришків і підозрілих у зв'язках із ними селян-гуцулів. За словами очевидців, це були "такі кримінали та темниці, що ніде на цілі гори і Підгір'я таких нема", "багато там людей загинуло, багато там натерпілося муки, набризкано людської крові". Період "діяльності" Герлічки і Юриштана народ називав "Герліччиною неволею"» [2: 174]. В. Грабовецький не вказує на культурну належність Герлічки, проте П. Шекерик-Доників в автобіографічному романі «Дідо Иванчік» називає урядника чехом, а Юриштана (Юріштана) – гуцулом Юрою Павличуком, який втратив свою ідентичність, пов'язавши життя з ворогом горян [15: 144]. Постать Герлічки цілком може бути прототипом Мільнера, що в тексті Каєтана Абгаровича діє під впливом дружини,

стаючи у гуцульському світосприйнятті абсолютним уособленням зла. В окресленому творі відсутній образ негуцула Юриштана. Помічником Мільнера постає єврей Лейба, постать якого змальована епізодично в негативних тонах.

У прозовому творі Кастана Абгаровича «При мисливському вогнищі», до речі, ми не знайдемо конкретних вказівок на дату події, що відбувається у Карпатах чи поза Гуцульщиною. Автор подає лише загальний контекст, інколи вказуючи назву локації, але екзотично переповідає подію крізь призму культурного сприйняття гуцула Миколи з вказівкою на пору, а часто й релігійні свята, які репрезентують основу для орієнтування в році. Відтак горянин згадує про весну 1848 р. як особливий період, що сигналізує про зміни в житті гуцулів: «Дивна ця якась весна була, трави сильніше зеленіли, квіти, що цвіли по долинах, мали сильніший аромат, орли якомсь різкіше, вище і поважніше довкола вершин кружляли, люди до людей говорили сердечніше, а новини дивні доходили до нас аж в гори – і то такі ж самі – як з північної сторони лядської землі, так і від півдня з угорської. Ластівки на цілий місяць швидше, ніж звично, прилетіли і шепотіли стиха, що по світі великі дива почалися, що воля вся і свобода для працьовитого християнського народу має вийти, що мандатори й інші шваби мають піти геть» [17: 247]. Така «дивна весна» у сприйнятті гуцулів характеризується особливою незвичністю, міфологізованою до рівня віталістичного змалювання очікування трансцендентного, при якому навколишня дійсність – природа Карпатських гір – виступала уособленням прагнень гуцульського етносу до власної свободи. Головний герой Микола, який змушений служити у дворі пані Мільнеровій – «відьмі проклятій», відчув подих весняного вітру того року: «Час! Час! – здавалося, що вітер мені шепотів до вуха. – Час, легію, в поле рушити! Час на славу заробити! <...> Пора вже тобі з топірцем погуляти, як батьки і діди твої гуляли!» [17: 248]. Абгаровичева творча інтерпретація «дивної весни» близька до змальнованої пізніше польським письменником Станіславом Вінцензом у першій частині «На високій полонині» «Правда старовіку» карпатської весни, що пробуджувала вільних гуцулів до дії: «Щоб було так, як перед віками. Коли не було зими, коли була вічна весна» [31: 174]. І в випадку Абгаровичевого Миколи Куниша мова йде про повернення «до джерел», а також про нагадування щодо культурної ідентичності гуцула – представника окремої етнічної спільноти, що не може бути поневоленою.

«Дивна весна» в Абгаровичевому ракурсі гуцульськості була незвичайною не тільки для гуцулів, але й поляків та угорців – «сусідів» по пограниччю, що й підкреслює горянин Микола у своїй розповіді: «Ті

ластівки, похиливши свої гарні голівки, квилили далі, що такі вже часи настали, що пани самі: князі, графи й лицарі, як по лядському боці, так і по цілій угорській землі, сказали своєму панові, цісарю німецькому, щоб народові свободу дав, а якщо не зробить того, то виступлять проти і з трону його знімуть та іншого милостивого пана собі виберуть. Швидко й люди те саме почали повторювати – і радість велика запанувала по всіх горах і долинах» [17: 247–248]. Така інтерпретація історичної дійсності характерна для Каєтана Абгаровича як прихильника порозуміння поміж русинами та поляками, відносини яких були складними та напруженими через прагнення до реалізації «своїх» для кожного етносу ідеологічних цілей. «Лядський бік» у розумінні автора – це «східні креси», що співвіднесені з міфом цивілізаційної місії польської спільноти, до якої також автор долучає й угорців, адже проти цісаря за народ виступають вже найкращі представники цих етносів. В образі безликого, проте працюючого християнського народу можна вмістити і русинів з гір чи долин, однак без претензій на їхню територіальну та етнічну ідентифікацію. Прикметно, що й цісаря, який представляв Австрійську імперію, названо німецьким, що може бути суголосно з інтерпретацією типового образу уособлення влади на місцях – німця як представника «чужого», незрозумілого, ворожого світу для гуцулів (і для поляків, бо вустами гуцула Миколи говорить автор-поляк). Цісар локальних урядників, як-от Мільнер та його оточення, апріорі не може бути добрим, що в деякій мірі протиставлено міфу доброго цісаря, з яким пізніше пов'язаний період правління Франца Йозефа I – австрійського монарха, наступника свого дядька Фердинанда I.

У світосприйнятті гуцульської спільноти з оповідання «При мисливському вогнищі» австрійський імператив безумовний і наскрізний, близький до категорії трансцендентного і водночас віддаленого в часі і просторі явища, що було властиве також усьому, що стосувалося цісаря. Значна відстань й цивілізаційний рівень зумовлювали особливий характер передавання новин про революційні події з Відня та інших далеких кутків Австрійської імперії як народних чуток, своєрідних переказів, проте крізь призму народного мислення. Наприклад, гуцули дізнаються про наступні події, виступаючи вже проти мандатора: «Народ сміявся Мільнерові в очі і мало дбав про мандаторське слово, бо цигани з Угорщини вже принесли були правдиві новини, що вже цісар далі не хотів панувати, а молодого сина свого брата призначив у столиці та наказав тому волю для народу підписати» [17: 248]. Саме з іменем Франца Йозефа I, а не його дядька, гуцули пов'язували дарування волі у форматі ліквідації панщини, що не було дивиною, зважаючи на гуцульську інтерпретацію новини про

зречення престолу Фердинандом I, оскільки, проходячи крізь велику кількість мовців, новина обростала новими сенсами, збагачувалася міфами та вже не несла конкретики, даючи змогу кожному наступному реципієнту сприймати її по-своєму. Нетиповою в такому ключі є авторська інтерпретація ромської спільноти, адже ромам більше вірять, ніж локальній владі, хоча саме циган завжди асоціювали з шахрайством та брехнею задля власної вигоди, що проілюстровано також в інших творах польського письменника на гуцульську тематику, зокрема «Ілько Шваб'юк».

В оповіданні «При мисливському вогнищі» революційні відгомони бунту проти усталеного представниками цісаря на місцях укладу життя поступово доходять до Гуцульщини з низин та потрохи загострюють ситуацію. Саме низ як опозиція до категорії верху стає відповідником протиставлень «периферії» до «центру». Тому невинновим є авторський підхід до творчого моделювання історичної дійсності «Весни народів» від низин – угорської та «лядської» сторін до верху – Гуцульщини. Далекі події поступово ближчають через звістки від мандрівників. Місцем діалогу стає корчма єврея Лейби – правої руки Мільнера, де головний герой оповідання Микола застає «кількох побратимів та якихось чужих людей з далеких угорських та лядських долин»: «Вони розповідали, що страшна війна на угорській стороні, що кров проливають, маєтність всіляку нищать, за лоби водяться як цесарські, так і панські, що воля там така вже настала, що хлоп з хузара простого може генералом і графом стати <...>. А ляшок якийсь русавий почав говорити, що в лядській землі так само буде, що він зараз йде пристати до угорських панів, не тільки він сам, таких, як він, піде багато, що за ним ідуть усі хузарські полки, які вояків в пень по цілому підгір'ї – ген аж на Поділлі – витяли, панські і міщанські уряди призначили, а самі йдуть на свою землю решту військ звозувати до останнього кінця» [17: 257–258]. Після таких розмов гуцул Микола радить поляку тікати, якщо він не хоче опинитися в руках мандатора. У цьому випадку горянин постає володарем власного простору, в якому поляк – тільки чужинець, що представлено також у зовнішньому обрамленні твору, де шляхтичі-мисливці не призвичаєні до суворого життя у горах і є тільки гостями гуцульської спільноти. Польський письменник як прихильник згоди поміж польським та русинським етносами здійснює спробу культурного примирення поляків та гуцулів (горян як русинів), обравши для цього спільного ворога – представника німецької спільноти. У тексті все ж автор подає вказівку на «заправлений кріс» гуцула Миколи, згадка про походження якого є полем для роздумів поляків-сучасників Каєтана Абгаровича. Так, дописувач польської газети «Край» за 1889 р. під псевдонімом Енігма розповідає

про полювання на ведмедя так званим «заправленим крісом» саме на Яворнику – місці дії окремих творів на гуцульську тематику Каєтана Абгаровича, зокрема й «При мисливському вогнищі»: «Заправлений кріс – це зачарована рушниця. Я тримав у руках такий зачарований самопал, [що. – *Авт.*] на руків'ї має заглибину, в якій знаходяться три кістки: одна з ведмедя, друга з єврея, а походження третьої нізачо не хотів гуцул сказати... напевно мусить бути... з ляшка» [21: 4]. У текстах польського письменника гуцули співіснують з поляками, проте останні не забули про непередбачуваність вдачі горян – нащадків опришків, які були творцями «заправленого кріса».

Каєтан Абгарович пропонує власне бачення як взаємовідносин польської спільноти з гуцульською, так і стосунку гуцульського етносу до австрійського імперативу та збунтованого проти імперії угорського війська, що виявлено спочатку у форматі чуток на весіллі сестер гуцула Миколи про прихід цього війська в гірський край та гостинний прийом його гуцулами з інших сіл, а потім удокладненням змалювання картини зустрічі військових на Яворнику. Польський письменник інтерпретує образ визволителів як вияв надприродної божественної сили крізь призму сонячного символізму: «Ці угорці йшли крутою дорогою, що вилася понад Черемошем. Ехо від них било; здавалося, що золото, що на них блистіло, вмістило в собі всі промені сонця і тільки від них тим промінням на народ світило; коні під ними були як змії, як вогнисті дракони, що іскрами з ніздрів били» [17: 264]. Угорське військо в тексті польського автора дивним чином стало образом героїчного й відважного творчого начала, що несло в собі життя, адже уособлювало велич трансцендентного характеру. Гуцули, вірування яких ілюстрували глибокий зв'язок з язичництвом, бачили угорців, від обмундирування яких відбивалися сонячні промені, і сприймали їх як посланців Божої волі. Горяни асоціювали образ сонця з символом християнського Бога, проте окремі трансцендентні характеристики у міфологічній свідомості горян екстрапольовані на міфологему священного правління в стереотипі доброго монарха, що був характерним для сучасного Каєтанові Абгаровичеві гуцульського суспільства. Справедливий і мудрий правитель у світовідчутті гуцулів не знав про дії урядників на місцях.

Образ угорської армії в оповіданні «При мисливському вогнищі» Каєтана Абгаровича є неоднозначним, оскільки репрезентує збунтоване військо, що, навпаки, проголошувало божественну волю цісаря, який промовляв до горян посередництвом молодого офіцера чистою гуцульською мовою: «Слава Ісусу Христу! – заволав офіцер чистою гуцульською мовою <...>. Народе християнський, гуцульський – говорив далі офіцер, коли шум затих. – Брехали ті, хто вам говорив, що з найяс-

нішим цісарем, угорським апостольським королем війну ми ведемо... Зараз іменем самого цісаря, монарха милостивішого, проголошуємо вам абсолютну волю; землі, пасовища і садиби, хто які має, даруємо на вічну власність теперішнім їхнім володарям, їх дітям і внукам; так вже буде, допоки існуватиме це цісарство і королівство наше угорське, а хто інакше діятиме чи говоритиме, ворог цісаря і короля, ворог наш, ворог всіх народів» [17: 264–265]. Сприйняття горянами угорського війська як імперативного фрагменту «свого» світу через спілкування гуцульським діалектом підкріплювалося цісарським дарунком – волею, що була найвищою світоглядною цінністю мешканців пограниччя. Важливо підкреслити, що в свідомості вояків цісар постає винятково як угорський, а не австрійський чи німецький монарх, що прослідковуємо у новинах, які доходили до горян навесні, як, власне, і не вказано імені монарха, що ще раз підтверджує абсолютність «габсбурзького» імперативу для гуцульської спільноти без акценту на постаті та, ймовірно, міфологічне освоєння просторів Австрійської імперії угорцями та її правителя як «своїх». Хоча проблемним стає питання про постать такого угорського монарха (чи не про повсталого проти Габсбургів Лайоша Бат'яні йдеться) та реальну історичну дійсність «Весни народів» в Угорщині, громадяни якої виступили проти абсолютизму австрійського монарха Фердинанда I.

Схожа ситуація спостерігається у процесі аналізу історичних подій «Весни народів» та міфів і стереотипів австрійських монархів у ставленні до Карпат і їхніх мешканців. Кастан Абгарович як представник покоління кінця XIX – початку XX ст. з перспективи свого часу відтворює ауру абсолютної поваги до «габсбурзького» імперативу, що була притаманна спільноті горян, для яких, як стверджує З. Фрас, цісар «є джерелом права, ґарантом суспільного і морального ладу, бо його влада походить від «самого Бога, про що вчить Святе Письмо» [22: 151]. Як уже було окреслено, події «Весни народів» 1848 р. прийшлися на час правління Фердинанда I, проте міфологічні уявлення про доброго цісаря пов'язані саме з його наступником – Францом-Йозефом I, з яким співвідносять також присутній у польському «кресовому» дискурсі міф гордого вільного гуцула. Почуття поваги до австрійського монарха формувало у гуцульській свідомості відчуття власної унікальності. За словами Я. Кольбушевського, міф «гордого вільного гуцула повстав у Галичині, утверджений за часів автономії після 1868 р. Коли сам цісар Франц Йозеф прибув до Галичини з інспекційним візитом, тоді своєрідно символічної експресії набрав факт, що ці вільні гуцули вітали «доброго цісаря» з радістю, з оздобними стягами, на своїх ручних малих кониках, охоче змагаючись із потягом, який віз Найяснішого Пана» [26: 79]. Австрійський монарх Франц-Йозеф I у гуцульському

вимірі був «батьком» жителів Карпатських гір, який дарував їм волю (звільнення від панщини і право на автономію Галичини), що було рівнозначне з найціннішим подарунком для горянина – відчуттям власної свободи.

Воля стала ключовою цінністю гуцульської спільноти, змальованої Кастаном Абгаровичем. Пам'ять про неї зазнала символічного кодування у карпатській дійсності, глибоко завуальовуючи питання усвідомлення культурної ідентичності гуцулів як вільних представників своєї спільноти. Невипадково батько Миколи Куниша – старий опришок Марко, боячись за майбутнє сина на службі у дружини Мільнера, веде сина на старий цвинтар та розповідає: «Лежить тут мій батько, а твій дід... Я сам його аж з-під Сучави приніс з кулею в грудях, мертвого трупа; приніс, щоб його на рідній землі поховати... Його батько, а твій прадід, "Чорний Данило" лежить аж на Семигородській землі... А ти знаєш, сину, за що вони головами наклали? За що життя своє дали? За волю, за свободу гуцульського, християнського люду...» [17: 252]. Образи старих могил є частиною етнокраєвиду горян та постають як місця пам'яті про славних предків та їхню жертву, про істинні вартості карпатського краю і дотримання певної моделі поведінки, що необхідна задля збереження культурної ідентичності в складних екзистенційних умовах. Перебування в таких місцях сили, усвідомлення своєї тотожності з гуцульським краєм, а також події, пов'язані з приходом угорського війська на Явірник, стають рушіями поступової трансформації Миколи Куниша, викристалізують культурну ідентичність гуцула як продовжувача традицій славного роду опришків і представника етносу, що може протистояти абсолютному злу й також творити історію.

Проте в тексті Кастана Абгаровича Микола Куниш не стає опришком. Важко поранений під час сутички, він не виконує доручення дружини Мільнера – не попереджає лояльний до німців військовий загін про необхідність підтримки урядника. Мільнер і його дружина втікають, убивши угорських офіцерів, а Микола вирішує приєднатися до війська, воює в лавах угорців ще цілий рік, згодом подається до турецької Болгарії і приєднується до гайдамацького руху на Балканах. Здавалось би, горянин стає свідомий своєї участі в боротьбі проти австрійського імперативу в Угорській революції, а згодом проти турецької влади в Болгарії, проте автор ілюструє романтичний підхід у розумінні гуцулом своєї долі. Похід з військом стає своєрідним посвяченням юнака в доросле життя, яким колись було опришківство. Хоча батько Миколи добре розуміє необхідність захисту гуцульських інтересів вдома, він відпускає сина «на війну» з думками про краще майбутнє для Гуцульщини без німецьких урядників: «Треба на місці

бути й гуцулів пильнувати. Можливо, у нас вдома робота буде, тому люди б дивувалися і запитували: А де старий Куниш, давній наш ватага?... Іди! Іди, синку! Нехай тебе Бог веде! Може, Бог дасть, як з війни вернешся, то інакше, ясніше буде сонце над Чорногорою світити... Може, люди про мандаторів тільки байки розповідати будуть» [17: 276]. Власне, й опис військової служби та гайдамакування гуцула представлені як пригоди горянина, який спільно з іншими вояками (зокрема й гуцулами, наприклад, з побратимом Ільком) іде за покликом долі, створюючи гуцульський вияв боротьби в рамках Угорської революції 1848–1849 рр.

Каєтан Абгарович підводить підсумки карпатської «Весни народів» своєрідно, ілюструючи тимчасову поразку гуцульської спільноти через руйнування світу Миколи – швидке повернення Мільнера з дружиною на Явірник, жорстоке катування та вбивство батька гуцула, смерть матері, втрату землі й маєтностей. Горянин залишається ні з чим. Проте перемога урядника – скороминуча. Народження дітей Мільнера, що в уявленнях горян набирали обрисів страшних пса і ведмеда, стає кінцем панування німців на Гуцульщині. В Абгаровичевому світосприйнятті зовсім не гуцульська спільнота спричинилася до втрати Мільнером та його дружиною влади в Карпатах. Така роль покладена на вищі сили Божого провидіння, що карають урядника за скоєні злочини. Оскільки жорстокість мандатора та його дружини інфернального виміру, то й кара стає надприродною. «Але Пан Бог завжди справедливий, а його сила велика. І на Мільнерів проклятих кара Божа прийшла», – говорить Микола про Мільнерових дітей-потвор [17: 278]. Глибока релігійність гуцулів, прагнення до відновлення справедливості і водночас специфіка сприйняття німецького світу як «чужого», а отже, небезпечного, лягають в основу вище згаданої легенди. Проте в цьому випадку горяни Абгаровича ілюструють лише пасивність споглядання за ситуацією навколо, концентрацію уваги на локальному бутті, виразну окремішність «свого» світу від «інших» культурних вимірів, зокрема і польського, все ж мовчазно ідентифікують себе з «уявленою» (у значенні Б. Андерсона) спільнотою русинського християнського народу.

Отже, Каєтан Абгарович в оповіданні «При мисливському вогнищі» творить літературний варіант історичних подій «Весни народів» на Гуцульщині в рамках тутешньої рецепції новин про повстання проти правління Габсбургів поза Карпатами, регіонального вияву «Весни народів» у форматі опору проти місцевого німецького урядника та його дружини під час перебування на Яворнику угорського війська, збунтованого проти австрійської монархії, а також моделювання автором ситуації впливу революційних подій на гуцульську спільноту

постфактум. Польський автор репрезентує погляд на Гуцульщину як вимір культурного пограниччя, для якого властиве затирання та віднаходження певних смислових значень окремих ідеологій, дискурсів та наративів різних культурних спільнот, що переплітаються, створюючи гібридний вимір культурної свідомості пограничного суспільства. Йдеться як про гуцульську (русинську) чи польську, так і про німецьку, єврейську, угорську чи ромську культури, представники яких перебувають у спільному екзистенційному полі, значно віддаленому від епіцентрів подій, та мають різну світоглядну позицію на те, що відбувалося поза Гуцульщиною, однак у ситуації щоденного діалогу (бо приречені на нього) шукають вихід зі складних ситуацій через реконструювання «свого» світу зі спробами порозуміння з «іншим». У випадку «Весни народів» та авторської інтерпретації її карпатського вияву крізь призму Угорської революції 1848–1849 рр. акцент падає на особливості гуцульського сприйняття «габсбурзького» імперативу загалом як втілення трансцендентної влади цісаря з повним її відмежуванням від локального урядування в особах представників німецької культури. Із культурної перспективи автора повстання проти інфернального начала в постатях людей Мільнера під впливом революційних подій зумовлює усвідомлення культурної ідентичності гуцула як представника окремого етносу з власною історією опору в форматі опришківства, «іншим», незвичним для поляків етнокраєвидом, аксіологією та онтологією, який проте співвідносить себе не з поляками, а з русинами з низин. В чужорідності німецького культурного світу також здійснюється віднаходження власне «польського» усвідомлення Гуцульщини як межі польських «кресів» з відповідною міфологізацією карпатського простору та його мешканців, для якої властивий не радикальний чи екстремальний її вияв, не заперечення «чужого» чи «іншого», але м'яке протиставлення таких категорій та спроба пізнання нового через діалог як своєрідний шанс подолання взаємних стереотипів, а відповідно, і порозуміння польського та русинського етносів крізь призму художнього тексту як однієї з метамов культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Витвицький С.* Історичний нарис про гуцулів / Пер. з пол., передм. та прим. М. Васильчука. Надвірна: Світ, 1993. 96 с.
2. *Грабовецький В.* Легендарні опришки – лицарі Карпат (XVI–XIX ст.) в літописі та ілюстраціях. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. 464 с.
3. *Домашевський М.* Історія Гуцульщини: у 5 т. Т. 1. Чикаго: Гуцульський Дослідний Інститут. Конференція Гуцульських Товариств Америки і Канади в Чикаго, 1995. 501 с.

4. Ковалець Л.М. З історії українсько-польських літературних взаємин: Юрій Федькович у рецепції Каєтана Абгаровича (Абгара-Солтана) // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство. 2012. № 13 (238). С. 48–52.

5. Магочій П.Р. Україна: історія її земель та народів. Ужгород: Видавництво В. Падеяка, 2017. 814 с.

6. Магочій П.Р. Формування національної самосвідомості: Підкарпатська Русь (1848–1948). Ужгород: Поличка «Карпатського краю», 1994. 296 с.

7. Микитин І. Гуцульщина як метапростір пригоди в художній інтерпретації Каєтана Абгаровича // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Філологічні науки. Бердянськ: БДПУ, 2016. Вип. XI. С. 242–250.

8. Микитин І.Я. До питання про своєрідність образотворення у прозі Каєтана Абгаровича на гуцульську тематику // Актуальні проблеми та перспективи дослідження літератури зарубіжних країн: збірник наукових праць. Вип. 2. Сімферополь: Кримський Архів, 2010. С. 170–178.

9. Микитин І.Я. Топос Гуцульщини у творчості Каєтана Абгаровича і Юрія Федьковича: автореф. дис. ... канд. філол. наук. Тернопіль, 2012. 20 с.

10. Полєк В. Абгарович Каєтан // Біографічний словник Прикарпаття / Збір. і упор. В. Полєка. Івано-Франківськ: Новий час, 1993. С. 5.

11. Полєк В. Абгарович Каєтан // Архіви України. 1969. № 4. С. 106.

12. Суляк С.Г. К вопросу о терминологии Карпатской Руси // Русин. 2019. № 55. С. 272–316. DOI: 10.17223/18572685/55/16

13. Франко І. Панщина та її скасування 1848 р. в Галичині. У Львові: З друк. Наук. т-ва ім. Шевченка, 1913. 248 с.

14. Франко І.Я. Abgar-Sołtan. Rusini. Szkice i obrazki // Франко І.Я. Зібрання творів: у 50 т. Т. 29. К.: Наукова думка, 1981. С. 37.

15. Шекерик-Доників П. Дідо Іванчик. Верховина: Гуцульщина, 2007. 496 с.

16. Юрійчук М.І., Івашкевич Л.А. Юрій Федькович: семінарії. К.: Вища школа, 1981. 229 с.

17. Abgar-Sołtan. Przy ognisku myśliwskim // Abgar-Sołtan. Rusini. Szkice i obrazki. Kraków: Nakładem Księgarni Spółki Wydawniczej Polskiej, 1893. S. 213–280.

18. Choroszy J.A. Huculszczyzna w literaturze polskiej. Wrocław: Jan A. Choroszy, 1991. 372 s.

19. Dąbrowska-Partyka M. Literatura pogranicza, pogranicze literatury. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2004. 266 s.

20. Drąg K. W galicyjskim tyglu etnicznym, narodowym i społecznym (Kajetan Abgarowicz – Abgar Sołtan). Kraków: Collegium Columbinum, 2012. 288 s.

21. Enigma. Wśród Huculów // Kraj. 1889. Rok VIII. Nr 31, 4 (16) sierpnia. S. 3–4.

22. Frasz Zb. Mit dobrego cesarza // Polskie mity polityczne XIX i XX wieku / [pod red. W. Wrzesińskiego]. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1994. S. 139–152.

23. Glinianowicz K. Czarnobrewa i czarnoziemy. O szlacheckim pożądaniu kolonialnym Ukrainy // Miscellanea Posttotalitarna Wratislaviensia. 2014. T. 2. S. 161–173.

24. Hadaczek B. Historia literatury kresowej. Szczecin: PoNaD, 2008. 420 s.
25. Hauser Prz. Kołoniści niemiecki w Polsce w XIX i XX wieku. Uwagi i refleksje na temat funkcjonowania mitu oraz rzeczywistości // Polskie mity polityczne XIX i XX wieku / [pod red. W. Wrzesińskiego]. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1994. S. 195–213.
26. Kolbuszewski J. Kresy. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 1998. 256 s.
27. Kujawińska-Cortney K. Wprowadzenie // Stephen Greenblatt. Poetyka kulturowa. Pisma wybrane. Kraków: Universitas, 2006. S. V–LXXXII.
28. Monolatiy I., Witenko M. Sąsiedzi nieznani. Wspólnoty etniczne Galicji Wschodniej w polityce Gabsburgów. Iwano-Frankiwsk: Гостинець, 2007. 148 s.
29. Uliasz St. Abgarowicz Kajetan // Słownik literatury popularnej / [pod red. T. Żabskiego]. Wrocław: Towarzystwo Przyjaciół polonistyki Wrocławskiej, 1997. S. 7–8.
30. Uliasz St. O literaturze kresów i pograniczu kultur: rozprawy i szkice. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2001. 220 s.
31. Vincenz St. Na wysokiej połoninie. Prawda starowieku: obrazy, dumy i gawędy z Wierchowiny Huculskiej. Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 1980. 578 s.
32. Wolff L. The Idea of Galicia. History and Fantasy in Habsburg Political Culture. Stanford, CA: Stanford California Press, 2010. 486 p.

REFERENCES

1. Wytwyćkyj, S. (1993) *Istorichnyi naris pro gutsuliv* [The Historical Essay about the Hutsuls]. Nadvirna: Svit.
2. Hrabovetskyi, V. (2008) *Legendarni oprishki – litsari Karpat (XVI–XIX st.) v litopisi ta ilyustratsiyakh* [The Legendary Opryshoks – the Knights of the Carpathians (16th – 19th centuries) in Chronicles and Images]. Ivano-Frankivsk: Nova Zorya.
3. Domashevskiy, M. (1995) *Istoriya Gutsul'shchini* [The History of Hutsul Land]. Vol. 1. Chicago: Conference of the Hutsul Associations of America and Canada in Chicago.
4. Kovalets, L.M. (2012) From the History of Ukrainian-Polish Literary Relations: Yuriy Fedkovych in Perception of Kaetan Abgarovych (Abgar-Soltan). *Naukoviy visnik Volins'kogo natsional'nogo universitetu imeni Lesi Ukraïнки. Filologichni nauki. Literaturoznavstvo*. 13(238). pp. 48–52 (in Ukrainian).
5. Magocsi, P.R. (2017) *Ukraina: istoriya ii zemel' ta narodiv* [Ukraine: the History of its Lands and Nations]. Uzhhorod: V. Padiak.
6. Magocsi, P.R. (1994) *Formuvannya natsional'noi samosvidomosti: Pidkarpats'ka Rus' (1848–1948)* [The Formation of National Self-awareness. Subcarpathian Rus (1848–1948)]. Uzhhorod: Polychka “Karpatskoho kraiu”.
7. Mykityn, I. (2016) The Hutsul Land as Metaspaces of Adventure in Kaetan Abgarovych's Artistic Interpretation. *Naukovi zapiski Berdyans'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universitetu. Seriya: Filologichni nauki*. XI. pp. 242–250 (in Ukrainian).

8. Mykytyn, I.Ya. (2010) On the peculiar features of image creating Caetan Abragovich's Hutsul prose. In: Kazarin, V.P. (ed.) *Aktual'ni problemi ta perspektivi doslidzhennya literatury zarubizhnikh kraїн*. Vol. 2. Simferopol: Krims'kiy Arkhiv. pp. 170–178 (in Ukrainian).

9. Mykytyn, I.Ya. (2012) *Topos Gutsul'shchiny u tvorchosti Kaetana Abgarovicha i Yuriya Fedkovicha* [The Topos of Hutsul Land in the Works by Kajetan Abgarowicz and Yuriy Fedkovych]. Abstract of Philology Cand. Diss. Ternopil: Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.

10. Poliek, V. (1993) Abharovych Kaietan [Kajetan Abgarowicz]. In: Poliek, V. (ed.) *Biografichnyi slovník Prikarpattya* [The Biographical Dictionary of Outer Subcarpathia]. Ivano-Frankivsk: Noviy chas. p. 5.

11. Poliek, V. (1969) Abgarovych Kaetan [Kajetan Abgarowicz]. *Arkhivy Ukrainy*. 4. p. 106.

12. Sulyak, S.G. (2019) On the Carpathian Rus' Terminology. *Rusin*. 55. pp. 272–316 (in Russian). DOI: 10.17223/18572685/55/16

13. Franko, I.Y. (1913a) *Panshchina ta її skasovane 1848 r. v Galichini* [Serfdom and Its Abolition in 1848 in Galicia]. Lviv: Z druk. Nauk. t-va im. Shevchenka.

14. Franko, I. (1981) *Zibrannya tvoriv: u 50 t.* [Collected Works: in 50 vols]. Vol. 29. Kiev: Naukova dumka.

15. Shekeryk-Donykiv, P. (2007) *Dido Ivanchik* [The Grandfather Yvanchik]. Verkhovina: Gutsul'shchyna.

16. Iuriichuk, M.I. & Ivashkevych, L.A. (1981) *Yurii Fedkovych: seminarii*. [Yuriy Fedkovych: Seminary]. Kiev: Vishcha shkola.

17. Abgar-Sołtan. (1893) *Rusini. Szkice i obrazki*. Kraków: Nakładem Księgarni Spółki Wydawniczej Polskiej. pp. 213–280.

18. Choroszy, J.A. (1991) *Huculszczyna w literaturze polskiej*. Wrocław: Jan A. Choroszy.

19. Dąbrowska-Partyka, M. (2004) *Literatura pogranicza, pogranicze literatury*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

20. Drąg, K. (2012) *W galicyjskim tyglu etnicznym, narodowym i społecznym (Kajetan Abgarowicz – Abgar Sołtan)*. Kraków: Collegium Columbinum.

21. *Kraj*. (1889). Enigma. Wśród Hucutów. 4th (16th) August. pp. 3–4.

22. Fras, Zb. (1994) Mit dobrego cesarza. In: Wrzesiński, W. (ed.) *Polskie mity polityczne XIX i XX wieku*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. pp. 139–152.

23. Glinianowicz, K. (2014) Czarnobrewie i czarnoziemy. O szlacheckim pożądaniu kolonialnym Ukrainy. *Miscellanea Posttotalitariana Wratislaviensis*. 2. pp. 161–173.

24. Hadaczek, B. (2008) *Historia literatury kresowej*. Szczecin: PoNaD.

25. Hauser, Prz. (1994) Kolonista niemiecki w Polsce w XIX i XX wieku. Uwagi i refleksje na temat funkcjonowania mitu oraz rzeczywistości. In: Wrzesiński, W. (ed.) *Polskie mity polityczne XIX i XX wieku*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. pp. 195–213.

26. Kolbuszewski, J. (1998) *Kresy*. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie.

27. Kujawińska-Cortney, K. (2006) Wprowadzenie. In: Greenblatt, St. *Poetyka kulturowa. Pisma wybrane*. Kraków: Universitas. pp. V–LXXXII.

28. Monołatij, I., Witenko, M. (2007) *Sąsiedzi nieznani. Wspólnoty etniczne Galicji Wschodniej w polityce Gabsburgów*. Ivano-Frankivsk: Hostynets.
29. Uliasz, St. (1997) Abgarowicz Kajetan. In: Żabski, T. (ed.) *Słownik literatury popularnej*. Wrocław: Towarzystwo Przyjaciół polonistyki Wrocławskiej. pp. 7–8.
30. Uliasz, St. (2001) *O literaturze kresów i pograniczu kultur: rozprawy i szkice*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
31. Vincenz, St. (1980) *Na wysokiej połoninie. Prawda starowieku: obrazy, dумы i gawędy z Wierchowiny Huculskiej*. Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax.
32. Wolff, L. (2010) *The Idea of Galicia. History and Fantasy in Habsburg Political Culture*. Stanford, CA: Stanford California Press.

Микитин Ірина Ярославівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовознавства Івано-Франківського національного медичного університету (Україна).

Микитин Ирина Ярославовна – кандидат филологических наук, доцент кафедры языкознания Ивано-Франковского национального медицинского университета (Украина).

Iryna Y. Mykytyn – Ivano-Frankivsk National Medical University (Ukraine).

E-mail: mikitin@ifnmu.edu.ua

Луцак Світлана Миколаївна – доктор філологічних наук, професор кафедри мовознавства Івано-Франківського національного медичного університету (Україна).

Луцак Светлана Николаевна – доктор филологических наук, профессор кафедры языкознания Ивано-Франковского национального медицинского университета (Украина).

Svitlana M. Lutsak – Ivano-Frankivsk National Medical University (Ukraine).

E-mail: sv.lutsak@gmail.com

Федорова Олександра Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовознавства Івано-Франківського національного медичного університету (Україна).

Фёдорова Александра Анатольевна – кандидат педагогических наук, доцент кафедры языкознания Ивано-Франковского национального медицинского университета (Украина).

Oleksandra A. Fedorova – Ivano-Frankivsk National Medical University (Ukraine).

E-mail: olexandrafedorova@gmail.com